

Psychotherapie en emotionele belevingswereld bij personen met een mentale beperking.

Katrien Beckx
Shana Van Impe
Annik Simons
CEMA Antwerpen

Overzicht

- achtergrond
- functies van probleemgedrag
- probleemsamenhang – casus
- handvatten rond communicatie en coping

Achtergrond

- Stelling: personen met een mentale beperking kunnen geen psychiatrische problematiek zoals een depressie hebben, alles kadert binnen de mentale beperking.

Waar of niet waar?

Achtergrond

- prevalentie psychiatrische problemen bij personen met een mentale beperking:
 - stemmingstoornissen: 5 à 15%
 - schizofrenie: 3%
 - autisme spectrum stoornis: 25%
 - zelfverwondend gedrag: 5 à 37%
 - agressie: 12 à 45%
 - gedragsproblemen: 4 à 45%

Achtergrond

- ontstaan van psychopathologie:
- stress \Rightarrow coping
- coping = manier waarop iemand omgaat met problemen of stressvolle situaties
- 7 manieren van coping:
 - actief aanpakken *
 - palliatieve reactie
 - vermijden
 - sociale steun zoeken *
 - passief reactiepatroon
 - expressie van emoties *
 - geruststellende gedachten *

Achtergrond

- manier van coping om met stress om te gaan, bepaalt of stress aanleiding geeft tot het ontstaan van psychopathologie
- welke copingmechanismen gebruiken personen met een mentale beperking?

Functies van probleemgedrag

- Stelling: Agressie is steeds een uiting van kwaadheid.

Waar of niet waar?

Functies van probleemgedrag

- sociale reacties
- toegang tot voorwerpen en activiteiten
- zelfstimulering
- ontsnapping en vermijding
- reductie van 'arousal'
- boodschap
- lijden
- zinloosheid
- melancholie
- zelfbevestiging
- aanklacht

Sociale reacties

- Wanneer probleemgedrag gerelateerd is aan reacties uit de sociale omgeving.
- Hoe aanpakken? Extinctie van sociale aandacht. Non contingente bekrachtiging met sociale aandacht, differentiële bekrachtigen van alternatief gedrag, time out en aanleren van alternatieve communicatieve vaardigheden.

Toegang tot voorwerpen en activiteiten.

- Probleemgedrag kan functioneel gerelateerd zijn aan het verkrijgen van gewenst voedsel, voorwerpen of activiteiten waarover de persoon niet beschikt.
- Hoe aanpakken? Differentiële bekrachtiging, non contingente bekrachtiging en extinctie.

zelfstimulering

- Wanneer probleemgedrag functioneel gerelateerd wordt aan het verwerven van aangename sensorische prikkels. Wanneer er sprake is van bijkomende lichamelijke of zintuiglijke tekorten vergroot de kans op relatieve onderstimulering.
- Hoe aanpakken? Een gebalanceerde dagbesteding verschaffen, activiteiten afgestemd op de vaardigheden. Het ter beschikking stellen van speelgoed.

ontsnap en vermijden

- Wanneer er eisen worden gesteld en opdrachten gegeven kan het zijn dat probleemgedrag leidt tot vermijden.
- Hoe aanpakken? Gedragstherapeutisch.

Reductie van arousal

- Probleemgedrag die het gevolg is van een subjectief onaangename toestand van spanning of stress. Probleemgedrag als ontlading.
- Hoe aanpakken? De arousal prikkel opsporen en arousal reducerend alternatief gedrag in de plaats stellen. Stereotiep gedrag: individuele kamer, individuele begeleiding.

boodschap

- Zelfverwonding als boodschap door communicatieproblemen en cognitieve beperkingen dagelijkse behoeften niet kunnen meedelen

lijden

- Zelfverwonding als uiting van lijden die veroorzaakt wordt door de eentonigheid van leven en de onmacht geen plaats te hebben in de wereld.

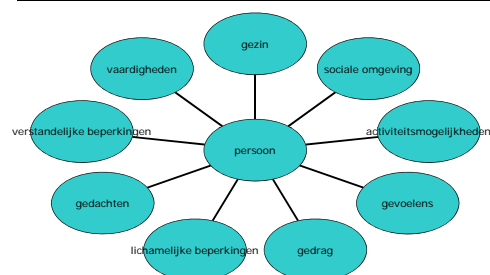
zinloosheid

- Onbeholpen zin geven aan het bestaan.
- Zelfbevestiging: Als uiting van de geldingsdrang die inherent is aan de mens.

Aanklacht

- Wanneer patiënten met schaarse middelen proberen ongelijkheid tussen mensen te bevechten.

Probleemsamenhang

Aanpak?

- Wat is te veranderen?

Mogelijke veranderingen

- aanpassingen in de context – steunfiguren – sociaal netwerk
- vaardigheden bekrachtigen en aanleren: emoties uiten en coping
- zelfwaarde gevoel versterken: gevoel ergens bij te horen
- medicatie

Wensen uiten

- uitgaan van eigen ik van persoon
- uitleggen wat er gaat gebeuren en waarom
- observaties
- voorstellen en peilen wat persoon wil
- gesloten vragen
- keuzelijst

Gevoelens uiten

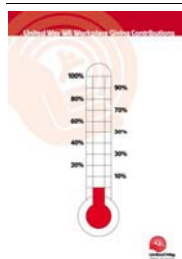
- Stelling: Ook als je niet kan praten, kan je je gevoelens uiten.

Waar of niet waar?

Gevoelens uiten

- gevoelsbarometer
- gevoelsthermometer
- gevoelskolommen
- gevoelswaaier
- spel – popjes
- tekenen
- muziek
- SMOG

Gevoelsthermometer:

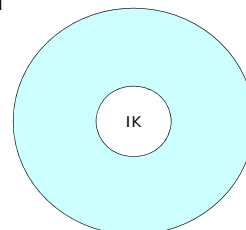

Spreken Met Ondersteuning van Gebaren.

Steun zoeken

- o ik-cirkel

Sociaal netwerk

- o zowel van persoon met beperking als omgeving
- o professionele hulp
- o praktische hulp
- o hobby
- o vrije tijd
- o vakantie
- o werk - wonen

Vragen en bedenkingen?

